

**DEMİRYOLU ile YOLCU TAŞIMA SÖZLEŞMESİNDE TAŞIYICININ
SORUMLULUĞU**

Mustafa Alper KÜÇÜKYILMAZ

Ankara, Aralık 2020

İÇİNDEKİLER

Kısaltmalar Cetveli	3
1. Demiryolu ile Yolcu Taşımacılığı	4
1.2. Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları (TCDD) İşletmesi	5
2. Demiryolu ile Yolcu Taşıma Sözleşmesi	5
2.1. Sözleşmenin Tanımı ve Koşulları.....	5
2.2. Sözleşmenin Tarafları	6
3. Türk Hukukunda Demiryolu ile Seyahat Eden Yolcuların Hakları	7
3.1. Kapsam.....	7
3.2. Bagajların ve Eşyaların Sevkiyle İlgili Hükümler	8
3.3. Demiryolu Tren İşletmecilerinin Sorumluluk ve Yükümlülükleri	9
3.4. Yolcunun Ölümü veya Yaralanması Hali	9
3.5. Yolu ile Taşımacı Arasındaki Diğer Sorumluluk Halleri	10
Kaynakça	14

KISALTMALAR CETVELİ

AB.	: Avrupa Birlięi
RG.	: Resmi Gazete
KHK.	: Kanun Hükümünde Kararname
TCDD.	: Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları
Y.	: Yargıtay
C.	: Cilt
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
f.	: Fıkra
c.	: Cümle
m.	: Madde
K.	: Karar, Kanun
B.	: Baskı
TBK.	: Türk Borçlar Kanunu
TTK.	: Türk Ticaret Kanunu
vd.	: Ve devamı

1. DEMİRYOLU ile YOLCU TAŞIMACILIĞI

Taşıma ve ticaretin birbirine paralel olarak devamlı gelişimlerini takiben, taşıma ilişkisinde bulunan kişilerin konum ve sıfatları da hızlı bir şekilde gelişmekte ve değişmektedir. Bu gelişimlerin hukuki düzenlemeler kapsamında gerçekleşmesi, taşıma taraflarının korunabilirliğini sağlamak açısından oldukça önem taşımaktadır. Nitekim hukukun var olduğu yerde düzen, düzenin var olduğu yerde hukuk ilişkisinin tarafları için belirlilik mevcuttur.¹

Sanayileşmenin her geçen gün daha da gelişmesi, nüfusun hızlı artışı ve yerleşim merkezlerinin büyümesine paralel olarak ulaştırma hizmetlerinde konfor, hız, ekonomi ve güvenilirlik açısından gelişmeler kaydedilmiştir. Bu ulaştırma sistemleri içinde, yük ve yolcu taşımadaki çeşitli üstünlükleri nedeniyle demiryolu taşımacılığı ön plana çıkmıştır. Demiryolu işletmelerinin ekonomik politikalarının, demiryolu taşımacılığından yararlanmak isteyen kimseler lehine geliştirilmesi, Türkiye’de sektöre olan rağbetin son derece artması sonucunu doğurmuştur.²

Türkiye’de demiryolu ile yapılan taşımalar bugüne kadar nicelik olarak karayolu ve havayolu ile yapılan taşımaların oldukça gerisinde kalmıştır. Ancak son yıllarda demiryolu ile yapılan seyahatlerin sayısında anlamlı bir artış meydana gelmiştir. Bu artışın meydana gelmesinde hızlı tren ile yapılan seyahatlerin etkisi çoktur. Bunun yanında, demiryolu ile yapılan taşımaların güvenli ve hızlı olması da diğer etkenlerdir. Demiryoluyla yapılan seyahatlerdeki bu artış, beraberinde bu seyahatlerin hukuki yönden yeniden düzenleme altına alınması zorunluluğunu doğurmuştur. Zira, bugüne kadar demiryolu taşımalarına ilişkin uygulanan Rumeli Demiryolu İşletme Nizamnamesi 1872 tarihli olup oldukça eskidir. Bu amaçla Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından “Demiryolu İle Seyahat Eden Yolcuların Haklarına Dair Yönetmelik” hazırlanarak 08.03.2019 tarih ve 30708 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Yönetmeliğin 65. maddesinde, söz konusu Yönetmeliğin hazırlanmasında, 23/10/2017 tarihli ve 1371/2007/EC sayılı Demiryolu Yolcularının Hakları ve Yükümlülükleri

¹ Kula Değirmenci, Nil: Taşıyanın “Fiili Taşıyanın Hata ve İhmallerinden” Doğan Sorumluluğu ile Yararlanabileceği Sorumsuzluk Şartı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, İstanbul 2015, s.390.

² Uyumaz Alper/Tokat, Hüseyin: Demiryolu ile Yolcu Taşımacılığından Kaynaklanan Akit Dışı Hukuki Sorumluluk, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara 2016, s.969.

Hakkında Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü'nün dikkate alınarak hazırlandığı belirtilmiştir.³

1.2. Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları (TCDD) İşletmesi

Kara taşımacılığının bir türü olan trenlerle yolcu ve eşya taşıma işi, ülkemizde bir iktisadi kamu kuruluşu olan T.C. Devlet Demiryolları tarafından “tekel” halinde yapılmaktadır. 28.10.1984 gün 18559 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanan TCDD. İşletmesi Ana Statüsünün 3.maddesinde: “TCDD. İşletmesi, sermayesinin tamamı devlete ait, tüzel kişiliğe sahip, faaliyetlerinde özerk ve sorumluluğu sermayesi ile sınırlı, özel hukuk hükümlerine tabi bir kuruluş” olarak tanımlanmıştır.

Yasal düzenlemeler çerçevesinde, trenlerle yolcu taşımacılığı yapan TCDD. İşletmesi, TTK m806'ya göre, *“Yolcuları gidecekleri yere sağ ve sağlıklı bir biçimde ulaştırmakla yükümlüdür”*. Bu nedenle, kara taşımacılarının yolculara karşı sorumluluklarına ilişkin, Türk Ticaret Kanunu'ndaki hükümlerin tamamı, bir kamu kuruluşu olmasına karşın, TCDD. İşletmesine de eksiksiz uygulanır. ⁴

2. Demiryolu ile Yolcu Taşıma Sözleşmesi

2.1. Sözleşmenin Tanımı ve Koşulları

Türk Ticaret Kanunu ve diğer kanunlarda yolcu taşıma sözleşmesi tanımlanmış değildir. Demiryolu ile Seyahat Eden Yolcuların Haklarına Dair Yönetmelik, 4.maddede *“Taşıma Sözleşmesini”, “Taşımacılık hizmeti için demiryolu tren işletmecisi veya acente ile yolcu veya gönderici arasında, ücretli ya da ücretsiz olarak yapılan taşımacılığa ilişkin sözleşme”* şeklinde açıklamıştır. Bu açıklamadan sözleşmenin ücretsiz bir şekilde de yapılacağı anlaşılmaktadır.

Bununla birlikte, TTK. m.762 *“Taşıyıcı, ücret karşılığında yolcu ve eşya taşıma işlerini üzerine alan kimsedir.”* tanımı yapılmıştır. 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanununun 6.maddesinde *“Yolcu ve eşya taşımaları, kanunlara ve taşımacı ile yolcu arasındaki*

³ Akdeniz, Umut: Türk Hukukunda Demiryolu ile Seyahat Eden Yolcuların Hakları, Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 2019, s.90.

⁴ Çelik, Ahmet: Karayoluyla Yolcu Taşıma Taşımacının ve Sigortacının Sorumluluğu, Legal Yayınevi B:1, İstanbul 2008, s.25.

sözleşmelere uygun olarak yapılır. Yolcu taşımaları biletsiz veya taşıma sözleşmesiz yapılamaz.” ifadelerine yer verilmiştir. Bu açıklamalardan yararlanarak Yolcu Taşıma Sözleşmesini, Taşımacının yolcuyla gitmek istediği yere sağlıklı, rahat ve güvenli bir yolculuk yaptırarak götürme yükümlülüğünü üstlenmesi ve yolcunun bu hizmetin karşılığı olan ücreti ödemesi biçiminde tanımlayabiliriz. Yasalardaki hükümlere göre, yolcu taşıma sözleşmesinin iki unsuru vardır. Taşımacı yönünden, yolcuyla gideceği yere rahat, güvenli ve sağlıklı bir yolculukla gecikmeden kararlaştırılan süre içinde götürmek. Yolcu yönünden ise yapılan taşıma işinin karşılığı olan ücreti ödemektir.⁵

2.2. Sözleşmenin Tarafları

Demiryoluyla yolcu taşımacılığı sözleşmesinin kurulabilmesi için karşılıklı ve birbirine uygun iki irade beyanının varlığı gerektiği için iki taraflı bir sözleşme olduğu söylenebilir. Demiryoluyla yolcu taşımacılığı sözleşmesinin taraflarından birisi taşımacıdır. Taşımacı kavramı, taşıma sözleşmesinde, yolcunun yahut göndericinin karşı tarafını oluşturan ve taşıma fiilini yerine getirmeyi üstlenen kişi olarak tanımlanabilir. Ülkemizde demiryolu ile yolcu taşıma TCDD. İşletmesi tekelinde bulunmaktadır. Demiryoluyla yolcu taşımacılığı sözleşmesinin diğer tarafı ise yolcudur. Yolcu kavramı ise, demiryolu ile seyahat eden ve kendileriyle bir taşıma sözleşmesi yapılan görevliler haricinde trende bulunan diğer kişiler şeklinde tanımlanabilir. Kural olarak, demiryolu ile yolcu taşımacılığı sözleşmesinin taşımacı ile yolcu arasında yapılması gerekir.⁶

Bir kişinin demiryolu taşımacılığı anlamında yolcu sıfatına sahip olduğundan bahsedilebilmesi için öncelikle, bu kişiyle taşımacı (taşıyıcı) arasında mevcut bir “taşıma ilişkisi”nin bulunması gerekir. Bu ilişki ise karşımıza “taşıma sözleşmesi” şeklinde çıkmaktadır. Taşıma sözleşmesinin, mutlaka yolcu sıfatını taşıyacak kişi tarafından bizzat kurulması gerekmeyip, sözleşmenin karşı tarafının yolcu hesabına hareket eden bir başkası olması da mümkündür. Bu bakımdan, yolcunun temsilcisinin taşıma sözleşmesini akdedebileceği ifade edilebilir. Aynı şekilde, taşıma sözleşmesinin üçüncü kişi yararına olacak şekilde kurulması, yararına sözleşme yapılan üçüncü kişinin yolcu sıfatını kazanabilmesi için yeterlidir.

⁵ Çelik, Ahmet: Karayoluyla Yolcu Taşıma Taşımacının ve Sigortacının Sorumluluğu, s.20.

⁶ Tokat, Hüseyin: Karayoluyla Yolcu Taşımacılığından Kaynaklanan Akdi Sorumluluk, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C:65 S:4, s.2939.

3. Türk Hukukunda Demiryolu ile Seyahat Eden Yolcuların Hakları

Ülkemizde demiryolu ile seyahat eden yolcuların haklarını düzenleyen bir kanun yoktur. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından hazırlanan “Demiryolu İle Seyahat Eden Yolcuların Haklarına Dair Yönetmelik”, bu hususa ilişkin uzun yıllardan bu yana yapılan tek düzenlemedir. Söz konusu yönetmeliğin Ulaştırma Bakanlığı’na ilişkin bir KHK’ya dayanılarak çıkarılmış olması doğru olmamıştır.

Bu yönetmeliğin Amaç başlıklı 1. Maddesi, *“Bu Yönetmeliğin amacı; demiryolu ile seyahat eden yolcuların seyahat öncesinde, esnasında, sonrasında ve kendilerini etkileyen kaza ve olaylarda sahip olacakları hak ve yükümlülükleri, bu hakların geçerli olduğu durumları ve yolculara hizmet sunan kuruluşların yerine getirmesi gereken yükümlülüklerin belirlenmesi ve denetlenmesi ile ilgili usul ve esasları düzenlemektir.”* şeklinde düzenlenerek yolcuların hak ve yükümlülüklerine ilişkin vurgu yapılmıştır.

3.1. Kapsam

Yönetmelik hükümleri, ulusal demiryolu altyapı ağı üzerinde bir seyahat belgesi ile hizmet alan yolcuları ve onlara hizmet veren demiryolu tren işletmecilerini, acenteleri, gar ve istasyon işletmecilerini kapsamaktadır. Buna karşılık yönetmelik hükümleri: ulusal demiryolu altyapı ağından bağımsız olan şehir içi raylı toplu taşıma hizmetleri ile belli bir işletmenin veya kurumun dâhili yolcu taşıma ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulmuş demiryolu altyapıları üzerinde hizmet alan ve hizmet verenleri, ulusal demiryolu altyapı ağından bağımsız olan altyapılar üzerinde, turistik, tarihi, eğlence, müze sergilemesi, gösteri ve benzeri amaçlarla hizmet alanları ve hizmet verenleri, ulusal demiryolu altyapı ağında yapılan banliyö taşımacılık hizmetlerini; kapsamamaktadır.

Ayrıca, bu Yönetmeliğin, geçerli bir yetki belgesine sahip olmayan demiryolu işletmeleri ve taşımacılık hizmetleri için geçerli olmadığını söyleyebiliriz. Zira, tanımlar kısmında demiryolu tren işletmecileri, *“Demiryolu tren işletmecisi: Ulusal demiryolu altyapı ağı üzerinde yük ve/veya yolcu taşımacılığı yapmak üzere Bakanlıkça yetkilendirilmiş kamu tüzel kişilerini ve şirketleri”* şeklinde tanımlanmıştır.

Yönetmelik kapsamında yolcu kabul edilebilmek için, geçerli bir biletinizin olması zorunludur. Biletin ücretsiz olması Yönetmelik kapsamındaki haklardan yararlanmanıza engel

bir durum teşkil etmemektedir. Zira, seyahat belgesinin tanımında bu belgenin ücreti de içereceğinden bahsedilmişse de yine taşıma sözleşmesinin tanımında, yolculuğun ücretsiz de yapılabileceği belirtilmiştir.⁷

İade işlemleri ile ilgili, bilette sınırlayıcı bir hüküm yoksa, belirlenen koşullarda, seferin türü ve gününe bağlı olarak bilet ücretinde demiryolu tren işletmecisi tarafından bir kesinti yapılabilir ve geri kalan bedel, bilet bedelinin tahsil edildiği ödeme kanalından yolcuya iade edilir (m.6/7). Yani, biletlerin iptali durumunda kesinti yapılabileceği öngörülmüştür; ancak bunun oranı belirtilmemiştir. İade, bir biletin tamamen iptalidir. Bilet iade edildiği andan itibaren sözleşme geçersiz sayılır. Bilet iade işlemi, yetki verilmiş yerlerden yapılabilir. İade edilecek biletin satışında, iadesi ile ilgili kısıtlayıcı hüküm varsa iade yapılmaz. Yolcu, biletini satın alırken iade haklarını sorgulamış ve iade ile ilgili şartları kabul etmiş sayılır. İade işlemleri ile ilgili sınırlayıcı bir hüküm yoksa belirlenen koşullarda, seferin türü ve gününe bağlı olarak bilet ücretinde demiryolu tren işletmecisi tarafından bir kesinti yapılabilir ve geri kalan bedel, bilet bedelinin tahsil edildiği ödeme kanalından yolcuya iade edilir.⁸

3.2. Bagajların ve Eşyaların Sevkiyle İlgili Hükümler

Bagajların ve eşyaların sevkiyle ilgili akdi yükümlülükler, yolcuya verilen bir bagaj taşıma belgesiyle tespit edilir (m.12/4). Ancak, “18. maddeye aykırı olmamak şartıyla, bagaj taşıma belgesinin olmaması veya usulüne uygun olmaması veya kaybolması, bu Yönetmeliğe tabi olan bagajların ve eşyaların taşınması ile ilgili sözleşmelerin mevcudiyetini ve geçerliliğini etkilemez” (m.12/5).

Araçların taşınmasına ilişkin hükümde, sadece demiryolu tren işletmecisinin belirlediği trenlerde araçlarla yolculuk yapılabileceği belirtilmiş olmasına karşılık Yönetmeliğin 10. maddesinin 1. fıkrasında demiryolu tren işletmecisinin araçların taşınmasını hiçbir şekilde reddedemeyeceği belirtilmiştir. 14.maddede “Demiryolu tren işletmecisi, trenin araç taşımaya elverişli olduğu ve araç taşımının asıl hizmeti olumsuz etkilemediği durumlarda, kendisinin

⁷ Akdeniz, U.: Yolcuların Hakları, s.92

⁸ Akdeniz, U.: Yolcuların Hakları, s.93.

belirlediği trenler ve koşullar altında yolcuların beraberinde getirdiği araçlarıyla trene binebilmelerine imkân sağlar” ifadesine yer verilmiştir.

Yönetmeliğin 12. maddesine göre, “*Demiryolu tren işletmecisi, taşımaya kabul edilebilecek olan bagajların ve eşyaların türü, hacmi, boyutu, ağırlığı ve sayısına ilişkin koşulları ve bu çerçevede uygulanacak taşıma ücreti esaslarını belirler ve ilan eder*”. Demiryolu tren işletmecisinin yolcunun tüm bagajı için ücret talep edip edemeyeceğine ilişkin yönetmelikte bir hüküm bulunmamaktadır ve Yönetmelikte demiryolu işletcisine el bagajları için dahi ücret talep hakkı tanınmış bulunmaktadır.

3.3. Demiryolu Tren İşletmecilerinin Sorumluluk ve Yükümlülükleri

Türk hukukunda sorumluluk, akdi sorumluluk ve akit dışı sorumluluk olmak üzere ikiye ayrılır. Akit dışı sorumluluk ise, kusur sorumluluğu, kusursuz sorumluluk ve hukuka uygun müdahaleden doğan sorumluluk olmak üzere üçe ayrılır.⁹

Geniş anlamda sorumluluk, bir kişinin bir başkasına vermiş olduğu zararı gidermekle yükümlü olmasıdır. Geniş anlamda sorumluluk denilince, taraflar arasında kurulan sözleşmeden doğan sorumluluk ile sözleşme dışı sorumluluk anlaşılır. Bu nedenle, Türk hukukunda sorumluluk açısından, “akdî sorumluluk” ve “akit dışı sorumluluk” olmak üzere ikili bir ayırımın yapılabileceği ifade edilmektedir. Bu bakımdan, akdî sorumluluk, sözleşmeyle üstlendiği borcunu hiç veya gereği gibi ifa etmeyen borçlunun tazminatla yükümlü olması şeklinde ifade edilebilir.¹⁰

3.4. Yolcunun Ölümü veya Yaralanması Hali

Yönetmeliğin 25. maddesinde yolcunun ölümü halinde tazminat, 26. maddesinde yaralanması halinde tazminat ve 27. maddesinde ölüm ve yaralanma halinde tazminatların şekli ve tutarına ilişkin hükümler öngörülmüştür.

Demiryolu tren işletmecisi, yolcunun trene binış veya trenden iniş esnasında veya trende bulunduğu sırada ölümüne veya herhangi bir bedensel zarara uğramasına neden olan kazalardan, Bagajın veya eşyanın; taşıma esnasında, trende, istasyonda veya istasyon dışında

⁹ Eren, F.: Borçlar, s.493.

¹⁰ Tokat, H.: s.2926.

muhafaza ve nezareti altında bulunduğu süre içerisinde kayıp veya zarara uğramasından sorumludur.

Yönetmeliğin 24. maddesine göre, demiryolu tren işletmecisi, yolcunun trene binerken, trenden inerken veya trende bulunduğu sırada demiryolu sistemi ile ilgili bir kaza nedeni ile ölmesinden veya yaralanmasından ve bunlara bağı fiziki ve ruhsal bütünlüğüne gelebilecek her türlü zarardan sorumludur. Demiryolu tren işletmecisinin sorumluluktan kurtulduğu durumlar şu şekildedir: zararın mücbir sebep nedeniyle meydana gelmesi, zararın, zarar görenin kusuru nedeniyle meydana gelmesi ve zararın üçüncü bir kişinin kusuru nedeniyle meydana gelmesi. Kaza ve olay, altyapı veya üçüncü bir şahsın davranışından dolayı meydana gelir ve eğer buna rağmen demiryolu tren işletmecisi ikinci fıkranın (c) bendi gereğı sorumluluktan tamamıyla kurtulamazsa, bu Yönetmeliğin kapsamı dahilinde altyapı veya üçüncü şahsa karşı olası rücu hakkı saklıdır. Fıkarda, kazanın altyapı davranışından kaynaklanması halinde demiryolu tren işletmecisinin sorumluluktan kurtulabileceğı sonucu çıksa da 39. maddede demiryolu tren işletmecisinin altyapı işletmecisinin davranışlarından sorumlu olduğı belirtilmiştir. Dolayısıyla tren işletmecisi, söz konusu kişilerin davranışlarından dolayı her halükarda sorumlu olacaktır.

3.5. Yolcu ile Taşımacı Arasındaki Diğer Sorumluluk Halleri

Demiryolu tren işletmecisi, iptal, gecikme veya bağlantının kaçırılması nedeniyle doğan zararlardan dolayı; Yönetmeliğin 51. maddesi kapsamında yolcuya karşı sorumludur. Demiryolu tren işletmecisinin rücu hakkı saklı kalmak kaydıyla demiryolu altyapı işletmecisi, acente, gar ve istasyon işletmecisinin kusurundan kaynaklanan olaylar da aynı kapsamda değerlendirilir.¹¹

Demiryolu tren işletmecisi gerektiğinde seyahat belgesinde, trenin iptalini, gecikmesini veya bağlantının kaçırıldığını teyit etmelidir. İptal, gecikme veya bağlantının kaçırılması aşağıdaki nedenlerden dolayı meydana gelmişse, demiryolu tren işletmecisi iptal, gecikme ve bağlantının kaçırılması sorumluluğundan muaftır:

¹¹ Akdeniz, U.: Yolcuların Hakları, s.95

a) Demiryolu tren işletmeciliği ile ilgili olmayan ve demiryolu tren işletmecisinin gerekli bütün önlemleri almasına rağmen gerçekleşmesini önleyemediği olaylar.

b) Yolcu kusurundan kaynaklanan olaylar.

c) Demiryolu tren işletmecisinin gerekli bütün önlemleri almasına rağmen gerçekleşmesini önleyemediği üçüncü şahıslardan kaynaklanan olaylar. ¹²

Kaza veya olay nedeniyle yolcuların ölümü veya yaralanmaları halinde demiryolu tren işletmecisi, yolcunun el bagajı olarak gerek yanında gerekse üzerinde bulundurdıklarının tamamen veya kısmen kaybolmasından veya hasara uğramasından sorumludur. Bu aynı zamanda yolcunun beraberinde götürdüğü evcil hayvanlar ve araç için de geçerlidir.

Demiryolu tren işletmecisi gözetimi yolcuya ait olan el bagajlarının, evcil hayvanların ve aracın kısmen veya tamamen kaybolması veya hasarlanmasından doğan zarar, ancak kendi kusurundan kaynaklanıyorsa sorumludur.

Demiryolu tren işletmecisi, bagajların ve eşyaların kendisi tarafından teslim alınıp yolcuya veya alıcıya teslim edilene kadar geçen sürede bunların tamamen veya kısmen kaybolmasından, hasara uğramasından ve geç teslim edilmesinden doğan zarardan sorumludur. Demiryolu tren işletmecisi, kaybın, hasarın veya teslimdeki gecikmenin; mücbir sebep nedeniyle meydana gelmesi, zarar görenin kusuru nedeniyle meydana gelmesi, üçüncü bir kişinin kusuru nedeniyle meydana gelmesi halinde bu sorumluluktan muaftır.

Demiryolu tren işletmecisi kaybın veya hasarın şu hallerden bir veya birden fazlası sebebiyle kaynaklanması durumunu ispatlarsa sorumluluktan muaftır: Ambalajın olmayışı, yetersiz veya bozuk olması, Taşımaya kabul edilmeyen bagajların bagaj adı altında sevki, Bagaj taşıma belgesinin olmaması, Bagaj teşhis kuponunun olmaması, Gümrük ve idari makamların talimatlarına uyulmaması.

Demiryolu tren işletmecisi, iptal, gecikme veya bağlantının kaçırılması nedeniyle doğan zararlardan dolayı da yolcuya karşı sorumludur. Ancak bazı durumlarda, demiryolu tren işletmecisi iptal, gecikme ve bağlantının kaçırılması sorumluluğundan muaftır: Bunlar; demiryolu tren işletmeciliği ile ilgili olmayan ve demiryolu tren işletmecisinin gerekli bütün önlemleri almasına rağmen gerçekleşmesini önleyemediği olaylar, yolcu kusurundan

¹² Akdeniz, U.: Yolcuların Hakları, s.95

kaynaklanan olaylar ve demiryolu tren işletmecisinin gerekli bütün önlemleri almasına rağmen gerçekleşmesini önleyemediği üçüncü şahıslardan kaynaklanan olaylardır.¹³

Yolculuk, taşıma sözleşmesinin yapılmasından sonra hareketten önce veya yolda ortaya çıkan bir sebep dolayısıyla iptal edilirse, demiryolu tren işletmecisinden kaynaklı bir nedenle yolculuğun başlamasından önce iptal edilen seferlerde; iptal edilen sefere ait tüm biletler ve tahsil edilen bedeller kesintisiz geri ödenir veya yolcunun isteğine göre demiryolu tren işletmecisi tarafından belirlenen trenlerde kullanılmak üzere geçerlilik süresi 180 günden az olmamak kaydıyla açık bilete çevrilir.

Demiryolu tren işletmecisinden kaynaklı bir nedenle son bulan ve devamı sağlanamayan seferlerde: Yolcunun kabul etmesi halinde demiryolu tren işletmecisi tarafından tedarik edilen herhangi bir ulaşım vasıtası kullanılarak yolcu varış yerine götürülür. Bu durumda yolcuya verilemeyen hizmetlere ait ücretler geri ödenir. Başka bir bedel ödenmez.¹⁴

Yolcunun yapılan teklifi kabul etmemesi halinde tahsil edilen ücretler yolcuya kesintisiz geri ödenir veya yolcunun isteğine göre demiryolu tren işletmecisi tarafından belirlenen tren hatlarında kullanılmak üzere geçerlilik süresi 180 günden az olmamak kaydıyla açık bilete çevrilir. Herhangi bir nedenle yolcu varış yerine götürülemez ise yolcunun aldığı bilete ait tüm ücretler kesintisiz olarak iade edilir veya yolcunun isteğine göre demiryolu tren işletmecisi tarafından belirlenen tren hatlarında kullanılmak üzere geçerlilik süresi 180 günden az olmamak kaydıyla açık bilete çevrilir.

Yapılacak seferlere ait biletler herhangi bir satış paketi kullanılarak alınmış ise ilgili yolcunun paketine o yolculukla ilgili hakları iade edilir. Bununla beraber yolcu paketinin geçerli olduğu mevkiden bir üst mevkide seyahat ediyorsa üst mevkide seyahat için ödediği ücret de iade edilir.¹⁵

Gidiş-dönüş bileti alan yolcuların gidişleri esnasında yukarıda belirtilen olayların meydana gelmesi halinde ise dönüş biletleri de yolcunun talebi doğrultusunda kesintisiz iade alınır veya geçerlilik süresi 180 günden az olmamak kaydıyla açık bilete çevrilir.

¹³ Akdeniz, U.: Yolcuların Hakları, s.96.

¹⁴ Akdeniz, U.: Yolcuların Hakları, s.97.

¹⁵ Akdeniz, U.: Yolcuların Hakları, s.97.

Yapılamayan seferlere ait biletler başka bir sefer ile bağlantılı aktarma içeriyorsa iptal olan seferler ile bağlantılı olan diğer seferlere ait biletler de yolcunun talebi halinde kesintisiz olarak bilet bedeli iade edilir veya demiryolu tren işletmecisine ait tüm trenlerde kullanılmak üzere geçerlilik süresi 180 günden az olmamak kaydıyla açık bilete çevrilir.

Mücbir sebepler ve olağanüstü hallerde (doğal afetler, meteorolojik olaylar, güvenlik riskleri, işletme zorunlulukları, grev vb.) demiryolu tren işletmecisinin gerekli özeni göstermesine rağmen seferin yapılamaması durumunda yolcuya bu seferlere ait yolculuk için ödediği her türlü bedel iade edilir.

Kalkışta veya varışta gecikme olması durumunda bazı hizmetler yolcuya ücretsiz olarak sağlanır. Bunlar; trende veya istasyonda, bekleme süresi ile orantılı olarak ikram ve tren yolda kalırsa trenden istasyona, alternatif bir kalkış noktasına veya son varış noktasına taşımadır. Demiryolu hizmetinin devamının mümkün olmadığı durumlarda, demiryolu tren işletmecisi en kısa zamanda eşdeğer ulaşım vasıtalarını temin ederek yolcuyu varış noktasına ulaştırır.¹⁶

¹⁶ Akdeniz, U.: Yolcuların Hakları, s.97.

KAYNAKÇA

Resmi Gazete, 08.03.2019, S: 30708.

Rumeli Demiryollarının Umur-u Nakliyesi Hakkında Nizamname, 18.05.1872, C: 4, S: 483.

Kula Değirmenci, Nil: **Taşıyanın “Fiili Taşıyanın Hata ve İhmallerinden” Doğan Sorumluluğu ile Yararlanabileceği Sorumsuzluk Şartı**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası: C: 73, S: 1, s.: 389-419, İstanbul 2015.

Uyumaz, Alper/Tokat, Hüseyin: **Demiryolu ile Yolcu Taşımacılığında Kaynaklanan Akit Dışı Hukuki Sorumluluk**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi: C:65, S:3, s.: 967-1022, Ankara 2016.

Akdeniz, Umut: **Türk Hukukunda Demiryolu ile Seyahat Eden Yolcuların Hakları**, Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi: C:6, S:12, s.: 90-98, 2019.

Eren, Fikret: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 18. Baskı, Ankara 2015.

Yücel, Özge: **Türk Borçlar Kanununa Göre Genel Tehlike Sorumluluğu**, Ankara 2014.

Çelik, Ahmet: **Karayoluyla Yolcu Taşıma Taşımacının ve Sigortacının Sorumluluğu**, Legal Yayıncılık B:1, İstanbul 2008.

Tokat, Hüseyin: **Karayoluyla Yolcu Taşımacılığında Kaynaklanan Akdi Sorumluluk**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C:65 S:4, Ankara 2016, s.2909-2975.